

ВАРІАТИВНІСТЬ ДИНАМІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК У МОВЛЕННІ НОСІЇВ ЙОРКШИРСЬКОГО ДІАЛЕКТУ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 1 (39) 2018

УДК 811.111'342'282.2

Григораш В. С., Фрумкіна А. Л. Варіативність динамічних характеристик у мовленні носіїв йоркширського діалекту; 8 стор.; бібліографічних джерел – 13; мова – українська.

Анотація. Статтю присвячено аналізу динамічного компоненту просодії в мовленні носіїв йоркширського діалекту, які належать до різних соціальних груп. Матеріалом дослідження є 32 фрагменти з аудіозаписів квазіспонтанного монологічного мовлення інформантів (відповіді на питання радіоінтерв'ю). Вузький корпус інструментального аналізу становить 17 хвилин. Проведене інструментальне дослідження базується на аналізі таких динамічних характеристик, як максимальні, мінімальні та середньоскладові показники інтенсивності, а також на аналізі діапазону інтенсивності та локалізації максимуму інтенсивності.

Ключові слова: динамічний компонент просодії, інструментальне дослідження, середньоскладові показники інтенсивності, локалізація максимуму інтенсивності.

Сучасний етап розвитку лінгвістики характеризується зростанням інтересу до вивчення різних форм мовного існування, а саме літературної мови (стандарту), народно-розмовної мови, а також територіальних діалектів.

Діалектологічні дослідження є актуальними, передусім, у контексті історико-типологічних досліджень, оскільки спостереження над діалектним матеріалом дають змогу краще зрозуміти сутність мовної еволюції в цілому, проникнути в глибину процесів лінгвістичних трансформацій та виявити кореляцію між стабілізаційними й перетворювальними тенденціями в розвитку мови [2, с. 4].

Йоркширському діалекту англійської мови було присвячено роботи зарубіжних дослідників, зокрема О. І. Бродович [2], Дж. Веддінгтон-Фезера [11], М. Вейкліна [12], Т. Л. Вільчинської [3], С. Дауера [8], А. Келлета [9], Е. Кізі [10], О. І. Лужаниці [4], М. М. Маковського [5], І. О. Михальової [6], П. Райта [13]. Пильну увагу вчених було приділено вивченню генези йоркширського діалекту, його лексичного та граматичного складу, особливостям вокалізму й консонантизму. Однією з найменш досліджених особливостей залишається просодичне оформлення мовлення носіїв йоркширського діалекту, що обумовлює **актуальність** цього дослідження.

Об'єктом дослідження є усне мовлення носіїв йоркширського діалекту різного віку.

Предметом дослідження є динамічні параметри мовлення носіїв йоркширського діалекту англійської мови.

Мета дослідження полягає у виявленні динамічних особливостей мовлення носіїв діалекту, які представляють чотири вікові групи: юність, молодість, зрілість, похилий вік.

Матеріал дослідження становлять аудіозаписи спонтанного мовлення носіїв йоркширського діалекту (записи International Dialects of English Archive, Millennium Memory Bank, місцевих радіо-

станцій BBC), що було виокремлено з радіоінтерв'ю. Вузький корпус інструментального аналізу складає 17 хвилин.

У нашому дослідженні основною одиницею виступає тональна група, або синтагма, під якою, слід за А. М. Антиповою та Л. В. Щербою, розуміємо фонетичну єдність, що виражає єдине смислове ціле в процесі мовлення-думки [1, с. 26; 7, с. 86]

У роботі використано **методи інструментального (комп'ютерного) аналізу** за допомогою програмного пакету Praat 6.0.37, що відображає акустичну природу мовних одиниць і використовується для опису їхніх реальних характеристик, а також метод *статистичної обробки*, застосований для математичної інтерпретації даних, отриманих у результаті інструментального аналізу.

Проведений інструментальний аналіз динамічного компонента інтонації, якому на акустичному рівні відповідає інтенсивність, а на перцептивному рівні – гучність, продемонстрував, що деякі параметри цієї просодичної характеристики можуть правити за індикатор гендерної, вікової та професійної належності мовця.

У дослідженні розглядалися такі динамічні характеристики мовлення носіїв йоркширського діалекту:

1) максимальні (I_{max}), мінімальні (I_{min}) та середньоскладові (I_{mean}) показники інтенсивності всієї синтагми (в дБ);

2) динамічний діапазон усіх фраз (в дБ) (I_{Δ});

3) локалізація максимуму інтенсивності у синтагмі (перший наголошений склад, шкала, ядерний склад);

На підставі даних, зазначених у таблиці 1, пікова інтенсивність мовлення носіїв йоркширського діалекту проявляється таким чином: найбільші показники інтенсивності зафіксовані у мовленні представників групи «зрілість» (середнє значення 79,2 дБ; 81,0 дБ – у чоловіків та 77,49 дБ – у жінок).

Таблиця 1.

Середньоарифметичні значення пікової інтенсивності (дБ)

Інформанти	Пікова інтенсивність (дБ)			
	Юність (17 – 25 років)	Молодість (26 – 40 років)	Зрілість (41 – 60 років)	Похилий вік (понад 60 років)
Чоловіки	78,1	79,3	81,0	75,1
Жінки	76,5	76,3	77,49	81,2
Середнє у межах групи	77,3	77,8	79,2	78,1

У групі «похилий вік» середнє значення пікової інтенсивності близьке до попереднього та становить 78,1 дБ (75,1 дБ – у чоловіків та 81,2 дБ – у жінок). Найнижче середньогрупове значення пікової інтенсивності характеризує мовлення інформантів групи «юність» (77,3 дБ). Загалом, спостерігаємо незначне варіювання пікової інтенсивності у мовленні представників вікових груп.

Наступною динамічною характеристикою, яка підлягала аналізу, був діапазон інтенсивності мовлення (тобто різниця між максимальним та мінімальним значенням інтенсивності у фразі), що вимірювався у дБ.

Доведено, що діапазон інтенсивності чоловічого мовлення (20,4 дБ) є ширшим за діапазон жіночого мовлення (19,2 дБ).

Досліджуючи діапазон інтенсивності представників різних вікових груп (табл. 2), виявляємо, що найширший діапазон інтенсивності маркує мовлення інформантів групи «зрілість» (21,2 дБ). Саме у цьому віці спостерігається розквіт їхньої професійної діяльності, що й проявляється в динамічних характеристиках їхнього мовлення. Воно характеризується модифікаціями гучності від помірної до високої. Найвужчим діапазоном вирізняється мовлення інформантів похилого віку (18,9 дБ).

Таблиця 2.

Діапазон інтенсивності у мовленні жителів Йоркширу (дБ)

Інформанти	Діапазон інтенсивності (дБ)			
	Юність (17 – 25 років)	Молодість (26 – 40 років)	Зрілість (41 – 60 років)	Похилий вік (понад 60 років)
Чоловіки	18,9	21,2	22,9	18,6
Жінки	19,2	18,6	19,4	19,2
Середнє у межах групи	19,1	19,9	21,2	18,9

Слід також звернути увагу на поступове збільшення середньої інтенсивності мовлення зі збільшенням віку («юність» – 67,9 дБ; «молодість» – 68,3 дБ; «зрілість» – 69,4 дБ; «похилий вік» – 70,0 дБ) (табл. 3).

Таблиця 3.

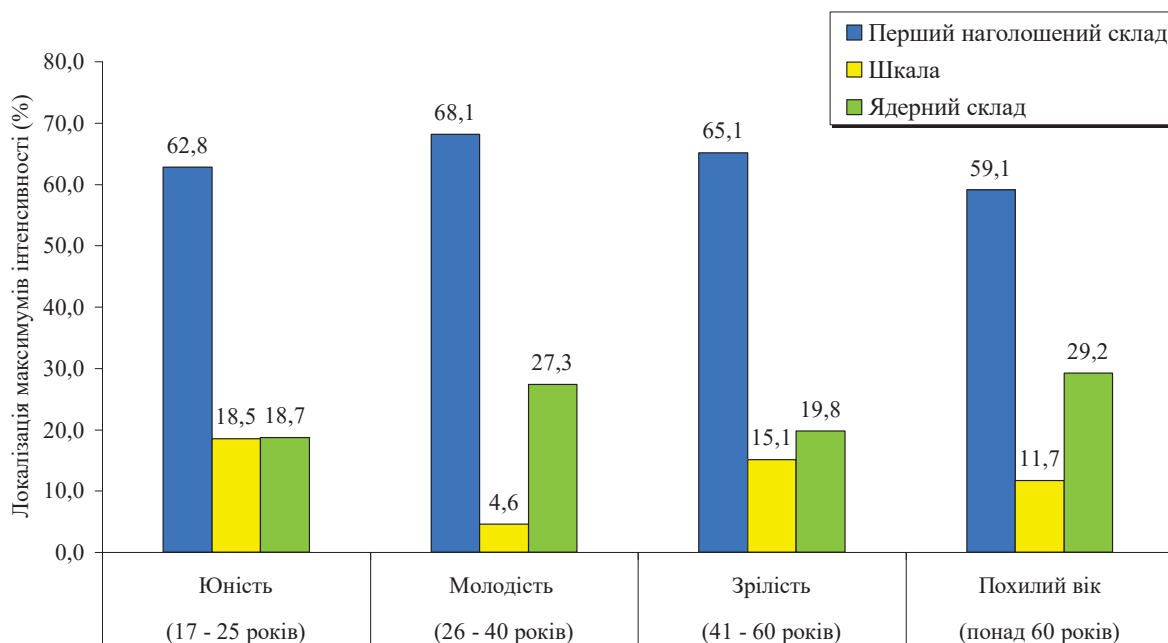
Середньоарифметичні значення середньої інтенсивності мовлення (дБ)

Інформанти	Середня інтенсивність (дБ)			
	Юність (17 – 25 років)	Молодість (26 – 40 років)	Зрілість (41 – 60 років)	Похилий вік (понад 60 років)
Чоловіки	68,5	69,0	70,2	67,1
Жінки	67,3	67,5	68,6	72,9
Середнє у межах групи	67,9	68,3	69,4	70,0

Надалі розглядалося питання позиційної обумовленості семантичного центру в контурі інтенсивності. Були проаналізовані усереднені максимальні показники у трьох позиціях: 1) у першому наголошеному складі; 2) у шкалі; 3) в ядерному складі.

Характерною рисою мовлення носіїв йоркширського діалекту є сильний початок динамічного контуру. Порівнюючи відсоткове співвідношення максимумів інтенсивності у трьох позиціях контуру у вікових групах (мал. 1), робимо такі висновки:

Мал. 1. Локалізація максимумів інтенсивності в трьох позиціях контуру у вікових групах

1) Найбільший відсоток локалізації максимуму інтенсивності на першому наголошеному складі маркує мовлення представників вікової групи «молодість» (68,1%). Для цієї ж групи характерним є найнижчий відсоток локалізації максимуму в шкалі (4,6 %).

2) Найменший відсоток локалізації максимуму інтенсивності на першому наголошеному складі характеризує мовлення інформантів вікової групи «похилий вік» (59,1%). Мовлення

представників цієї ж групи маркує найбільший відсоток локалізації максимуму в ядерному складі (29,2 %).

Абсолютні показники середньої інтенсивності першого наголошеного та ядерного складів у всіх вікових групах (табл. 4) коливаються приблизно в межах 3 дБ на користь першого наголошеного складу. Загалом із віком збільшується інтенсивність як першого наголошеного складу, так і ядерного складу.

Таблиця 4.

Середня інтенсивність першого наголошеного та ядерного складів у вікових групах (дБ)

Інформанти	Середня інтенсивність (дБ)	
	Перший наголошений склад	Ядерний склад
Юність (17 – 25 років)	71,2	68,4
Молодість (26 – 40 років)	71,7	69,2
Зрілість (41 – 60 років)	72,5	70,0
Похилий вік (понад 60 років)	73,3	70,9

Найбільшу інтенсивність першого наголошеного складу зафіксовано у мовленні представників групи «похилий вік» (73,3 дБ), найменшу інтенсивність першого наголошеного складу – у мовленні представників групи «юність» (71,2 дБ). Також у мовленні представників групи «похилий вік» зафіксовано і найбільшу інтенсивність ядерного складу (70,9 дБ), а у мовленні представників групи «юність» – найменшу інтенсивність ядерного складу (68,4 дБ).

Висновки. Таким чином, динамічні характеристики мовлення є досить інформативними при

проведенні гендерної та вікової ідентифікації мовлення носіїв йоркширського діалекту. У межах зазначених груп можна виділити певні диференційні ознаки, як наприклад, ширший діапазон інтенсивності чоловічого мовлення, сильнопочатковий енергетичний контур мовлення всіх носіїв діалекту чи поступове збільшення середньої інтенсивності з віком.

Перспективним вбачається проведення порівняльного аналізу понадсегментних динамічних особливостей йоркширського діалекту й інших діалектів Англії.

Література

1. Антипова А. М. Система английской речевой интонации / А. М. Антипова. – М.: Высшая школа, 1979. – 131 с.
2. Бродович О. И. Диалектная вариативность английского языка / О. И. Бродович. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1988. – 194 с.
3. Вильчинская Т. Л. Лингвистическая ситуация в Северной Англии (на лексическом материале йоркширского диалекта): дис. ... к. филол. наук: 10.02.04 / Т. Л. Вильчинская. – М., 2009. – 273 с.
4. Лужаниця О. І. Генеза міських діалектів північно-східної Англії (на матеріалі тайнсайдської англійської): автореф. дис. ... к. філол. наук: 10.02.04 / О. І. Лужаниця. – Одеса, 2011. – 21 с.
5. Маковский М. М. Английская диалектология. Современные английские территориальные диалекты Великобритании / М. М. Маковский. – М.: Высшая школа, 1980. – 210 с.
6. Михалева Е. И. Фонетические особенности диалектно окрашенной лексики в аспекте ее восприятия (перцептивно-фонетическое исследование на материале северных акцентов Англии): дис. ... к. филол. наук: 10.02.04 / Е. И. Михалева. – Москва, 2007. – 170 с.
7. Щерба Л. В. Фонетика французского языка / Л. В. Щерба. – М.: Высшая школа, 1963. – 308 с.
8. Dauer R. M. Stress-timing and Syllable-timing Reanalyzed / R. M. Dauer // Journal of Phonetics. – 1983. – № 11. – P. 51 – 62.
9. Kellett A. Basic Broad Yorkshire: Revised Edition / A. Kellett. – Otley: Smith Settle, 1992. – 142 p.
10. Kizzi E. Dialects in Films: Examples of South Yorkshire. Grammatical and Lexical Features from Ken Loach Films [Electronic resource] / E. Kizzi // Dialectologia. – 2009. – № 3. – P. 1 – 21. – Mode of Access: www.publicacions.ub.edu.
11. Waddington-Feather J. The Yorkshire Dialect / J. Waddington-Feather. – Clapham: Dalesman Publishing, 1970. – 102 p.
12. Wakelin M. Discovering English Dialects / M. Wakelin. – 4th ed. – Botley, Oxford: Shire Publications, 2008. – 64 p.
13. Wright J. A Grammar of the Dialect of Windhill in the West Riding of Yorkshire / J. Wright. – NY: RareBooksClub.com, 2012. – 46 p.

Виктория ГРИГОРАШ, Арина ФРУМКИНА
ВАРИАТИВНОСТЬ ДИНАМИЧЕСКИХ ХАРАКТЕРИСТИК В РЕЧИ НОСИТЕЛЕЙ
ЙОРКШИРСКОГО ДИАЛЕКТА

Аннотация. Статья посвящена анализу динамического компонента просодии в речи носителей йоркширского диалекта, принадлежащих к разным социальным группам. Материалом исследования являются 32 фрагмента из аудиозаписей квазиспонтанной монологической речи информантов (ответы на вопросы радиointервью). Узкий корпус инструментального анализа составляет 17 минут. Проведенное инструментальное исследование базируется на анализе таких динамических характеристик: максимальных, минимальных и среднеслоговых показателей интенсивности, а также диапазона интенсивности и локализации максимума интенсивности.

Ключевые слова: динамический компонент просодии, инструментальное исследование, среднеслоговые показатели интенсивности, локализация максимума интенсивности.

Viktoriya HRYHORASH, Aryna FRUMKINA
VARIATION OF INTENSITY IN YORKSHIRE DIALECT SPEECH

Summary. The article is devoted to the analysis of the dynamic component of prosody of the Yorkshire dialect. The scholars' attention has been paid to the study of genesis of the Yorkshire dialect, its lexical and grammatical features, the peculiarities of vowels and consonants. However, the prosodic characteristics of this dialect need further research. The material consists of 32 fragments from audio recordings of quasi-spontaneous

monologues of informants (answers to radio interview questions). The narrow body of instrumental analysis constitutes 17 minutes. The instrumental study is based on the analysis of such dynamic characteristics as maximum, minimum and mean intensity, as well as the intensity range and the localization of the maximum intensity.

Key words: dynamic component of prosody, instrumental analysis, intensity range, localization of maximum intensity.

Стаття надійшла до редакції 12.04. 2018 р.

© Григораш В.С., Фрумкіна А.Л., 2018

Григораш Вікторія Сергіївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов природничих факультетів Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Фрумкіна Арина Леонівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов №2 Національного університету «Одеська юридична академія».